

(המשך מעמוד 6)

תנים הגדולים בגרמניה, עוד מלפני המל-
חמה, ובעיקר מהחקופה בה שימש כיהודי
יחיד במגננון סחר-החוף הנאצי, בזכות
מומחיותו.

במינכן הודיעו חברי המשלחת לזיידמן,
ששוב אין צורך בעצותיו או בתיחכו. בי-
פגישה מיקרית עם יצרן גרמני בשם לוטאס,
בעל בית-חרושת פלנקנהאמר, נתגלה לזיידמן
כי הקונים הישראליים מקבלים חשבונות
מנופחים מן הספק הגרמני. כולו נרעש,
פנה למשרד הסוכנות היהודית במינכן,
סיפר על תגליתו. איש לא התרגש.

הוא חזר ארצה, פנה עם סיפורו למשטרת
חיפה. נפתח תיק שיגרתי — אותו תיק
אירס"ו שנועד להרעיש את המדינה כולה.
נגבו עדויות ראשונות, אולם בכל המק-
רים, דובר על שלושה מעורבים בלבד:
בראון, דרנר ופילץ.

התיק עבר לידי הקצין אוטו ליה, מה-
מחלקה הכלכלית במטה הארצי. בשלב מסו-
י, היו שני קציני משטרה צריכים לנסוע
לאירופה, בתפקיד. ליה הטיל עליהם לערוך
ביקור גם במינכן, לחפש חומר הקשור
בתיק אירס"ו. הוא אף סירר את נסיעתו
של זיידמן, מטעם המשטרה.

לוטאס סירב לתת עדות רשמית. אולם
הוא הסכים להראות את פנקסי-החשבונות
שלו, בהם נרשם כי החזיר את הפרשי-
המחירים הקונים הישראליים. בפעם הרא-
שונה הוזכר השם הרביעי: שמו של שייקה
ירקוני.

ידידו של עמוס. מאותו רגע הוקפא
התיק, ליה, שהכיר את ירקוני ממספר פגי-
שות במסיבות בביתו של עמוס בן-גוריון,
החליט כי אינו יכול להמשיך בחקירה, כל
עוד לא גבה עדות מהגרמני לוטאס.
לוטאס הודיע בפירוש כי אינו רוצה להעיד,
והקשרים עם גרמניה באותן השנים טרם
הגיעו לשלב של שיתוף-פעולה הדוק בגביית
עדויות.

ליה לא חקר את ירקוני, או איש משלו-
שת שותפיו לעיסקה — גם לא כאשר
הורה זאת היועץ המשפטי חיים כהן, בי-
מפורש. פשוט לא עניינו אותו. למען
הדיוק, דיבר ליה עם ירקוני על העניין. היה
זה כאשר שייקה בא לבקר בביתו באחד
הלילות. ליה — כך סיפר מאוחר יותר
בבית-המשפט — אמר לו שיבוא אליו במטה
הארצי. שייקה בא אליו, סיפר לו את גירסתו
המלאה. "האם רשמית את דבריו בתיק?"
נשאל ליה.

"לא", השיב, "דבריו נאמרו off the record
— לא באופן רשמי."

בקיץ 1955 הופיעה חוברת צנועה של
שורת המנדטים, שנשארה את הכותרת
"סכנה אורבת מבפנים". עמוס מצא בה
עילה להגיש משפט ודיבה נגד השורה,
בעטנו כאילו משתמע מדברי החוברת, שק
הוא הקצין הגבוה אשר גרם לגירת תיק
אירס"ו, בו היה מעורב ידידו שייקה.
הכשרים אחרי הפרקליט. מובן
מובן כי במשפט זה עמד תיק אירס"ו ב-
מרכז החקירות. ראשון עדי ההגנה, הי-
מפקח הכללי יחזקאל סהר, הניח את התיק
לפניו, עילעל בו בעת שנחקר עלידי פרק-

התייעצות קצרה עם סגן מנהל משרד ה-
פנים, יוסף גולדין. שנכח גם הוא באולם,
כי השלטונות לא יפריעו לפרקש לצאת את
הארץ לכל מדינה אליה יצליח לקבל אשרת
כניסה — במשך חודשיים מתאריך החלטת
בית-המשפט.

היתה זו פשרה אשר נראתה כנראה גם
לפרקליטיו של פרקש. עם זאת ביקשו
ברא"ז ומינצ'ר, כי פרקש ישוחרר בערבות
עד לאותו תאריך בו יצטרך לעזוב את
הארץ — בתנאי מפורש ששיחרור זה יבוטל
במקרה ויעשה פרקש או יתכנן כל מעשה
העלול להחית סכנה לשלום הציבור. אך
טרלו לא ויתר גם פה, התנגד חריפות,
עמד על כך שפרקש ישאר במעצר.

שלושת השופטים אימצו לכל אורך הח-
זית את טענותיו של סגן פרקליט המדינה
השמנון והתמושקף, דחו את בקשת פרקש,
החזירוהו לכלא.

"לא איכפת לי העונש המחכה לי בצרפת
במקרה ויגרשוני לשם", אמר פרקש לכתב
העולם הזה. "אך מה יהיה אתי אחר כך?
אשב בבית-הסוהר שנה-שנתיים, ואחר כך
יגרשו אותי הצרפתים למדינה אחרת ווו
תגרש אותי הלאה, ואיש לא יתן לי מקלט.
האם גורלי להיות היהודי הנודד, עד ש-
אמות על גבול כלשהו? וזאת כאשר יש
מדינת היהודים!"

לאחר הירידה קצר הוסיף בחיך ערמומי-
עוקצני: "אגב, האם במדינת ישראל יוש-
בים רק יהודים טובים וישרים?" הוא היה
מוכן לשאול שאלות נוספות (בעברית צחה),
אך השוטרים ביקשוהו להיכנס לתחנת מש-
טרת ירושלים, שם חיכתה לו מכונית
שהעבירתה צפונה, לכלא ג'לאמה.

התיישבות

תרבות עם שרשים

לגבי דורות של מפקדים בהגנה ובצה"ל
מהחה השם גיוערה את מה שוטט פוינט
מהוה לגבי דורות של קציני חיל רגלים
בצבא ארצות-הברית. גבעת הטרשים בהרי
מנשה, שמאו ימי קדם שימשה כמוצב
עורפי למבצר מגידו, השוכן בפתח עמק
ירועאל, הפכה מאז 1937 לבסיס הכשרה
בטחוני מרכזי של הישוב, בו נערכו עש-
רות קורסים למפקדי הגנה, פלמ"ח וצה"ל.
אותה שנה התנחל במקום, במסגרת מבצע
ישובי חומה ומגדל, קיבוץ השומר-הצעיר
עין-השופט. בית אבנים דו-קומתי, ש-
נבנה במקום עוד בימי התורכים ונשאר
עומד במרומי גיוערה עד היום, הפך ל-
מבנה סמלי, כמו החאן של חדרה, או
האריה של תל-חי.

השבוע, כאשר חגגו חברי קיבוץ עין-
השופט את מחצית היובל לייסוד קיבוצם,
יכלו להצביע בגאחה על שלל השגים,
נוסף למסורת הבטחונית הארוכה ולעובדה
שהיה זה הקיבוץ הראשון בארץ שנוסד
עלידי גרעין של חלוצים מארצות-הברית.
כי עין השופט, שהייתה את נקודת הישוב
העברית הראשונה באזור, היא אולי הי-
קיבוץ העשיר ביותר בכניס רוח ותרבות.

אמנים ואספרסו. לרשות 610 הנפ-
שות החיות במקום עומד אולם תיאטרון
וקונצרטים המכיל אלף מקומות, והמאפי-
שר לקיבוץ לארח בביתו אותם מופעי
בידור ואמנות שנוהגים להופיע רק בערים
הגדולות. מוויאון מקומי עשיר, שאחד מ-
מקימיו הוא שמעון ("גבעתי") אבידן, חבר
הקיבוץ, מכיל שפע של ממצאים ארכיאול-
לוגיים, שנמצאו באזור.

לקראת חגיגות מחצית היובל, חנך הי-
קיבוץ בריכת שחיה אולימפית, בית-הנצחה
לזכר חברי הקבוץ הנעדרים, בית-מוסיקה
לקונצרטים קאמריים ולרסיטלים, ומועדון
אספרסו, בדוגמת אלה הנפוצים עתה בי-
קיבוצים. שלושה ציירים, שאחד מהם,
אלי סרידברג, נהרג לפני תשע שנים, ציירו
בקיבוץ שפע של יצירות, עד שעין-השופט
יכולה להציג עתה תערוכה מכובדת של
צייריה. מלחין מוכשר (יהורן ירון) ואמנית
קרמיקה ידועה, שעלתה מאנגליה (גיין
מאיר) משלימים את גלריית האמנים.

עובדה סטטיסטית אחת יכולה לומר יותר
מכל על אפיו ומהותו של הקיבוץ: 1347
החברים שעלו לגיוערה לפני 25 שנה, חיים
כיום במקום 105 חברים.

על שם השופט העליון האמריקאי ה-
יהודי לואי ברנדייס, שנמנה על חסידי הי-
קיבוץ.

של עמוס לבראור וחששו כי בראור מת-
כחן להעמיד את מואשמי אירס"ו למשפט
הם שדחפוהו לחסל את בראור מבחינה
ציבורית עלידי מעצר משפיל; או שמע-
צרו המשפיל של בראור הוא אשר דחף
את עמיתיו בפרקליטות המחוז לספל בי-
רצינות בתיק אירס"ו, ולהמליץ השבוע בפני
שר המשפטים להעמיד למשפט את ארבעת
המעורבים.

בינתיים כבר הספיק שייקה להסתלק מ-
הארץ עם משפחתו, לאחר שהוזהר עלידי
עמוס על צפויה לו סכנת משפט. השבוע
היהדה בחלל הציבור הכרותו של סגן-ניצב
יחזקאל קרתי, ראש המחלקה הפלילית, כי-
כאשר נשאל כיצד זה התירה המשטרה
לשייקה ירקוני לעזוב את גבולות הארץ,
בשעה שמתנהלת נגדו חקירה משטרתית.
"גינתה הבטחה שהוא יחזור ארצה ברגע
שיתבקש לעשות זאת", הכריז או הקצין.
השאלה שנשאלה השבוע היתה: האמנם?

חוק

מדינת היהודים הטובים

פרדוכס: אילו היה יהודי עולה ארצה
יורד ממנה לפני אישור חוק אזרחות
(1952), אך היה נמלך בדעתו אחרי אישורו,
היה מן הסתם חייב לבקש אשרת כניסה
אל מדינת ישראל (למרות חוק השבות, הי-
מקנה לכל יהודי זכות לעלות ארצה) ואילו

השור שייקה ירקוני ועמוס בן-גוריון

מדוע לקבור את בראור?

שר הפנים היה זכאי לפרב לתת לו אשרה
זו ואף לגרשו מן הארץ אם עלה שלא
כחוק — במקרה והיה לאותו אדם עבר
פלילי.

במצב טוב בהרבה היה נמצא אותו יהודי,
אילו עלה ארצה לאחר שחוק האזרחות
קיבל את תוקפו: הוא יכול היה לעזוב את
הארץ, לפשוע ככל העולה על רוחו בכל
רחבי העולם ולאחר מכן זכאי היה לחזור
לישראל, מבלי לבקש אישור כלשהו.

פרדוכס זה נתגלה בשבוע שעבר, כאשר
דחו שלושה שופטים עליונים, יצחק אולשן,
משה לנדוי ואליהו מאני, את בקשת לייב
פארקש להכיר בו כאזרח ישראלי, על כמך
העובדה כי עלה ארצה ושהה בה, לדבריו,
במשך חצי שנה בזמן המנדט.

עיקר הקרב המשפטי היה נטוש בין
שני פרקליטיו של פרקש, יצחק ברא"ז
המוזקן ושמואל מינצ'ר פרוע הבלורית, לבין
סגן פרקליט המדינה הצעיר והנמרץ, צבי
טרלו, על אותו סעיף 14'ג של חוק האזר-
חות, האומר כי "יהודי אשר עלה ארצה
אף לפני קום המדינה ועזב אותה, לא
פסק להיות ישראלי — אלא אם כן הש-
קע בחו"ל". לכאורה היתה המבקש דוגמה
מובהקת ללשון החוק היבשה. כי הרי לא
זו בלבד שלא השתקע בשום ארץ בעולם,
אלא נדד באופן עיקבי ממדינה למדינה,
מרצונו הוא, או מרצונם של שלטונות אותן
מדינות.

"זה אבסורד!" טען טרלו, "המבקש עלה
אמנם ארצה, אך עזב אותה, לא קיים כל
קשרים עמה, ועתה לפתע הגיע הנה בשם
דו, לאחר ששלטונות של מדינות רבות
התחקו על עקבותיו. מדינת ישראל לא
נוסדה לשם קליטת עליה מעין זו."

היהודי הנודד. הוא ביקש בתוקף לדי-
חות את בקשת פרקש, אך הצהיר (לאחר

מגורש פרקש (מימין) בבית-המשפט
טרלו לא יותר 12